

ՍԼԻՎԵՐԿԻ, Ա Մ

1653

Երկրաբանություն . -

Առաջ. քաղ., 1896

2003

91.71-93
1-56

3861

135

Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւն

№ 109

ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Ս Լ Ի Վ Ի Յ Կ Ո Ւ Յ

Թարգ. օր. Նունէ Աւելիջանեան

Մ ա ճ ի կ ա կ ա ն
գ ի ր ա գ ա լ ա ն

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Թարգ. Մ. Շարաձէի եւ Ընկ. || Тип. М. Шарадзе и К°.

Никол. ул. № 21.

1896

Ընկերութեան հրատարակութիւնները վաճառւում են Ընկերութեան գրասենեակում եւ գրավաճառանոցներում:

5610

Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւն

	Բ. Կ.
1 Թաւամազ մեղու (սպառ.) (Թարգմ. օր. Ն. — 40	
2 Կարմիր լապտեր . { Տ.-Մարկոսեանի — 30	
Նոյնը կազմած . — 50	
3 Մանկական երգեր, Գամառ-Քաթիւպայի . — 15	
Նոյնը կազմած (սպառ.) . — 25	
4 Թովմաս եղբոր տնակը Թարգմ. օր. Ն. — 45	
Նոյնը կազմած Տ.-Մարկոսեանի . 60	
5 Մորեխ եւ նրա ջնջելու հնար. (սպ.) Ն. Տ.-Բ. — 10	
6 Նեղ եւ խոնաւ բնակարանների մասին, Հ. Ա. — 10	
7 Մովսիսի Խորենացւոյ Պատմութիւն Հայոց. — 80	
8 Փոքրիկ ձեռնարկ գործնական տնտեսութեան — 50	
9 Գամառ-Քաթիւպայի բանաստեղծ. (սպառ.) — 50	
10 Ռօբինզօնի պատմութիւն, Թարգմ. Գ. ք. Ա. — 60	
11 Ուխտաւորք, գործ Վ. Հ., աշխ. Ռ. Պատկ. — 75	
12 Գառնուկ եւ Լուսատեանիկ, Շմիդտի, Թ. Ն. — 25	
13 Սայեաթ-Նօվա, ազգային երգիչ . — 5	
14 Ծննդեան պատմութիւնը . — 10	
15 Ազաթանգեղեայ պատմութիւն . 1 —	
16 Գիւղական խալիֆայ, Ա. Արարատեանի . — 50	
17 Վանայ սազ, Գ. Շերենցի . — 75	
18 Փնջիկ, Աղէքս. Արարատեանի . — 20	
19 Նամուս, (սպառ.) Շիրվանղաղէի . 1 —	
20 Ստեփաննոսի Տար. Ասող. Պատմ. տիեզեր. 2 —	
21 Թիֆլիսեցոյ մտաւոր կեանքը Գ. Տ.-Աղէքս. 1 50	
Նոյնը ընտիր թղթի վերայ սանգրեանի 2 50	
22 Ղևոնդ պատմագիր . 2 —	
23 Սրբազան պատմութ. (սպառ.) Ս. ք. Սա- — 30	
24 Դասագիրք կրօնի (ուսուց. համ.) հակեանի. 1 75	
25 Սոկրատէս, (սպառ.) Թարգմ. օր. Թ. Ստեփոյ. — 10	
26 Պատմութիւն Հայոց, (սպառ.) Պալասանեանի 1 50	
27 Ուղեցոյց գործնական շիրմապաշտ, Կ. Մ. Շ. — 40	
28 Ժամանակագրութիւն Հայոց, Յ. Գարգիլի. 1 25	
29 Վարդ-Ռէսլին, Սպիրի, Թարգմ. Ի. Յ. . — 10	
30 Նալ եւ Դամայեանի, Ֆ. Շմիդտի . 20	
31 Աստուած գիտէ արդարն ու մեղաւորը. — 7	
32 Հաւատարիմ Սաւիտրին, Վալյտների . — 10	

891.71-93

U-56

№ 109

ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Ս Լ Ի Վ Ի Ց Կ Ո Ւ Ց

1002
2085

Մ ան կա կան գրադարան

Տ Փ Ի Ի Ս

Տպար. Մ. Շարաճէի եւ Ընկ. || Тип. М. Шарадзе и К°. Никол. ул. № 21.

1896

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 30-го Марта. 1896 г.

ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Ա.

Սարգիսն իւր անուանակոչութեան օրը
նստած էր թէյի սեղանի մօտ, տատի կողքին:
Նա հէնց նոր էր վերադարձել պատարագից:
Ներս մտաւ դայեակը և յայանց իւր
տիրոջը, որ անտառապահ Գրիգորն եկել է:
Հայրը դուրս եկաւ նախասենեակը: Երեխա-
ներն երկչոտութեամբ տատի աչքերին նայե-
ցին իմանալու համար, թէ արդեօք չէ՞ կա-
րելի, որ իրենք էլ դուրս վազեն:

— Դէհ, դուք էլ գնացէք ձեր զուարճա-
խօսի մօտ, ասաց տատը:

— Տօնդ շնորհաւոր, Սարգիս, ասաց Գրի-
գորը:

Սարգիսը գլուխ տուեց և հարցրեց.

— Իսկ տոպրակինդ թխուածք է:

— Անտառի կարկանդակ է, Սարգիս, բերել եմ քեզ համար, պատասխանեց Գրիգորը, նայելով պարոնի դէմքին, իմանալու համար, թէ տոպրակը բանա՞յ թէ ոչ: Յոյց տուր, ցոյց տուր կարկանդակդ, ասաց հայրը:

Գրիգորը յետ արեց տոպրակի ծայրը, հանեց ալնտեղից կողովը, զգուշութեամբ ձեռքը նրա մէջ տարաւ և... և ականջներիցը բռնած մի փոքրիկ նապաստակ դուրս հանեց:

— Տես ի՞նչ գեղեցիկն է, ասաց Գրիգորը, իր գլխից վեր բարձրացնելով և ամեն կողմը պտոյտ տալով փոքրիկ կենդանուն. նայեցէք, ի՞նչ սիրունիկ նապաստակ է:

Երեխաների բերանները բաց մնաց... իսկ նապաստակը ականջներից կախ ընկած՝ ետևի թաթերով վեր ու վեր էր անում: Նրա սիրտը վախից տրոփում էր, և նա ոչինչ չէր տեսնում:

Այսօր լուսաբացին նա քնած էր բարձր խոտերի մէջ և ուրախ երազների մէջ էր:

Մէկ էլ՝ մի ձեռք բռնում է նրան...

Խեղճը դեռ ուշքի չեկած՝ չորս կողմը մթնեց:

Նրան նստեցնում են մութ պայուսակի մէջ և ուր-որ տանում... Յանկարծ նրա ականջներից բռնում են:

Հիմա արդէն կուտեն ինձ, սարսափելով մտածում է նապաստակը, և նրա սիրտը մահուան դողն է ընկնում: Իսկ Գրիգորը շարունակ շուռ ու մուռ էր տալիս խեղճ կենդանուն երեխաների առաջ և ասում. Այս նապաստակն երեք շաբաթական կլինի... Կաղամբ տուէք սորան, աւելի լաւ է հաց և գարի ուտեցրէք. հաց ուտելով աւելի առողջ կլինի. ապա թէ ոչ, եթէ կանաչին կապեն՝ ձմեռը կնիհարի: Տեսէք ի՞նչպէս է ոտները խաղացնում ու վեր ու վեր անում... նայեցէք սորան, նայեցէք. մի վախենար, Սարգիս:

Երեխաները հերթով փափայտում էին նապաստակին, բայց ալնքան զգուշութեամբ, որ կարծես թէ կրակ պիտի դառնար, իրանց մատները այրէր:

Ի՞նչ երկար ընչացք ունի, նկատեց Սարգիսը: Իսկ պոչը տես ի՞նչ փոքր է, աւելացրեց Գրիգորը:

Բայց և այնպէս, տատը սպասում էր նրանց, որ գնան թէյ խմեն: Հայրը հրամայեց Գրիգորին՝ նապաստակը մի առ ժամանակ ձգել պայուսակի մէջ, և խեղճ կենդանին նորից իրան խաւարի մէջ զգաց... Թէյից յետոյ երեխաներն սկսեցին կացարան շինել նապաստակի համար: Հայրը թոյլ տուեց երեխանե-

րին՝ նապաստակը տեղաւորել ներքին յարկի դատարկ սենեակում. այս սենեակը բաւական լոյս էր, ունէր քարէ յատակ, դուռ և պատուհան:

Գրիգորի օգնութեան շնորհիւ գործն աւագ առաջ էր գնում: Նրանք սենեակի յատակին աւագ փռեցին, աւագի վրայից ցախեր ածեցին և միայն լուսամտի ու դրան առաջը մի-մի փոքրիկ ճանապարհ թողին. մէկ անկիւնում մինչև անգամ տնկեցին գիհի թուփ և նրա տակ փռեցին փափուկ մամուռ, իսկ ցախերի տակ դրին երկու աման, մէկը ջրի ու կաթի, իսկ միւսը կերակրի համար:

Պատուհանին քաշեցին երկաթի ցանց, որ Սարգիսը գտել էր սրահումը հողի մէջ:— Այստեղ սրահ համար լաւ տեղ է, Գրիգոր, ասաց Սարգիսը. սրանից աւել էլ ի՞նչ կուզի, լոյս է և հով:

Դէհ շուտ, Գրիգոր, նապաստակը բեր:

Բ.

Երեխաները բոլոր պատրաստութիւնը տեսնելուց յետոյ, գողգոթալով սենեակից դուրս վազեցին: Նրանք վճռեցին պատուհան

նից նայել, և ամեն մինը շտապում էր մի լաւ տեղ բռնել իր համար: Սարգիսը բոլորից յետ մնաց. բայց շուտով յետ եկաւ Գրիգորը և նրան իւր գիրկն առաւ: Նապաստակի սենեակի դուռը փակ էր, պայուսակը բացուած դրած էր սենեակում հէնց դրան մօտ. բայց նապաստակը չէր երևում... Նա բոլորովին շփոթուած ընկած էր պայուսակում:

Ամենքը լռել էին... Գրիգորը լսում էր, թէ ի՞նչպէս էր բաբախում Սարգսի սիրտը: Նապաստակն երկար ժամանակ չէր կարողանում ուշքի գալ:

— Մէկ դուրս նայեմ այստեղից, մտածեց վերջապէս նապաստակը:

Եւ ահա կողովից երևացին նախ նրա աւանջները, իսկ յետոյ կլորիկ գլուխը պլշած աչքերով: Նապաստակը սկսեց այս ու այն կողմը նայել. նա երբեմն մէկ աւանջն էր բարձրացնում, երբեմն երկուսը միասին. նա ընչացքը այնպէս էր շարժում, որ մարդ ծիծաղից թուլանում էր...— Ես ազատուած եմ, մտածում էր նապաստակը և ինքն իր ասածին չէր հաւատում...

Նա այնքան ձգձգուեց, մինչև որ կողովը շուռ եկաւ և քիչ էր մնում տակովն աւելի կենդանուն. մի ակնթարթում նապաստակը

տակը թփի տակն անցաւ: Նրա ջանը դող էր ընկել, սարսափելով շարունակ նայում էր կողովին... Իսկ կողովը չէր շարժուում...

—Արդեօք այս կողովը սատանութիւն չէ՞ անում, մտածեց նապաստակը...

Նայեց—նայեց, բայց տեսաւ, որ չէ շարժուում...

—Երևի ես սրան սպանեցի... Այ, կե-
րձր, ախուհետեւ ինձ ձեռք չտաս:

Նա կամաց-կամաց վեր ցատկեց և յե-
տեւ թաթերի վրայ կանգնեց...—Մեռած է,
սպանել եմ:

Դէս թռաւ, դէն թռաւ նապաստակը,
դնչով խփեց կողովին.—չէ, չի շարժուում, մե-
ռած է որ կայ:—Ուրախացաւ մեր նապաս-
տակը և իրան ձգեց թփի տակ... Նստեց, հան-
գստացաւ, ուղղեց ճմուռած մազերը և սկսեց
երեսը լուանալ. լիզում էր նա իւր փոքրիկ
կուրծքը, կողքերը, թաթերը:

Յետոյ նա թաթերով բռնեց մի ականջը,
մօտեցրեց բերանին, լուաց, դարձաւ միւսը
բռնեց... Բայց արի տես, որ Սարգսի քիթն
արդէն վաղուց լցուել էր փոշիով: Նա երկար
ժամանակ համբերելուց յետոյ՝ յանկարծ փը-
ռշտաց: Նապաստակն այնպէս վախեցաւ, որ
սկսեց խելագարի նման վեր-վեր թռչել, քիչ

էր մնում, որ առաստաղին հասնէր. թռաւ
պատուհանի վրայ... հա-հա-հա, լսուեց նը-
րա ականջին... Նա պտուտակի պէս ընկաւ
յատակի վրայ և սենեակում մի քանի անգամ
արագ թռչկոտելուց յետոյ, դիպաւ սարսա-
փելի կողովին և վերջապէս դարձեալ մտաւ
թփի տակ: Ականջները սրած՝ նա երկար ժա-
մանակ ականջ էր դնում. բայց ձայն ու ձուռն
չկար, խորը լռութիւն էր տիրում...

Արեւը սկսեց սաստիկ տաքացնել մեր նա-
պաստակին. նա առաջի թաթիկները խաղա-
ցրեց օդի մէջ, յետոյ շտապով կուչ ածեց և
կիսաբաց աչքերով անշարժ մնաց, կարծես
թէ մեռաւ... Գրիգորը շշնջաց.—«Նայիր, Սար-
գիս, ննջում է մեծ-աչքանին... Այդ նշանա-
կում է, որ նապաստակը քնելու է պատ-
րաստուում:

Նապաստակը նազիկ-մազիկ էր անում.
նա թաւալ-թաւալ էր գալիս. վերջը նա կող-
քի վրայ ընկաւ և ամբողջ մարմնով տարա-
ծուեց արևում...

Գ.

Ճաշից յետոյ Սարգիսը ծածուկ մօտեցաւ
նապաստակի սենեակին. դրան բացուածքից

նայեց և ուրախութեամբ տեսաւ, որ իր գերին ուտում է. նապաստակը ծամում էր հիւթալի թարմ տերեւը, իսկ դնչին երևում էր կաթնի հետքը: Ուրեմն նապաստակը երբ մենակ էր մնացել՝ ամեն բանի համն էլ առել էր:

Այս միջոցին տատը ցած իջաւ և ասաց.

— Օհ, ինչպէս լաւ է այստեղ սրա համար, կարծես թէ ձմերային պարտէզ լինի: Նա աթոռ բերել տուեց, պատուհանի մօտ նստեց և յետոյ հրամայեց բերել իւր ձեռագործը:

Յանկարծ սենեակը ներս վազեց Միմին, տատի փոքրիկ չարաճճի շնիկը: Նապաստակը հէնց որ շնիկին տեսաւ՝ մի աղնթարթում նրա ափսոսանքները ցից-ցից եղան, նա այնպէս սարսափեց, որ ուզում էր՝ գետինը պատռուի և իրան կուլ տայ:

— Կրկծի, կրկծի, կանչեց Սարգիսը:

Բայց Գրիգորը, որ կանգնած էր դուրսը պատուհանի տակ՝ հանգստացրեց նրան.

— Մի վախենար, Սարգիս, չի կծի. նրանք իսկոյն կսկսեն իրար հետ խաղալ: Նապաստակը յանկարծ սկսեց յետևի թաթերը գետինը քսել. նա քաշուեց անկիւնը, ափսոսանքները յետ ձգեց և սպասողական դէմք առաւ: Միմին վազեց նրա մօտ. նա իսկոյն ուզ-

ղուեց ու թաթիկներով նրան խփեց: Շնիկը յետ թռաւ, վնգվնգաց ու հաջեց. երևում էր, որ արդէն վախենում էր: Նա հիմա սկսեց քծնել, ձգուեց փորի վրայ և պոչը խաղացնելով կամաց-կամաց առաջ գնաց. մօտեցաւ նապաստակին և զգուշութեամբ սկսեց լիզել նրան: Նապաստակն անդադար խփում էր նրան իւր թաթերով, բայց քանի գնում էր՝ իւր հարուածները մեղմացնում էր: Յանկարծ նա ծլուկեց եղաւ. թռաւ Միմիի վրայով և պատի տակով ծանր-ծանր թռիչքներ էր անում ու սենեակի մէջ պտոյտներ գործում: Շնիկը ոչ մի քայլ անգամ յետ չէր մնում նապաստակից, խփում էր նրան դնչով, հոտոտում էր, լիզում էր նրան... Բայց խեղճ շնիկը հինգերորդ պտոյտն անելիս արդէն յոգնեց, նայեց նապաստակին, յոգւոյ քաշեց, մօտեցաւ տատի ոտներին, կծկուեց ու անմիջապէս քնեց: — Հը, թնչ է, հախիցդ եկաւ, չարաճճի, ասաց տատը: Իսկ մեր նապաստակը այդ ժամանակ թռչկոտելով մօտեցաւ թփին և դարձեալ սկսեց ոտքերը գետնին զարկել, կարծես թէ գոռոզանում էր իւր յաթիւթեամբը: Վերջապէս նա բոլորովին սիրտ առաւ, ձգուեց և ծանր քայլերով մօտեցաւ Միմիին ու հոտ քաշեց նրա դնչից:

Դ.

Գրիգորը մնաք բարով ասաց ու գնաց, խոստանալով ցոյց տալ, թէ ի՞նչպիսի խոտ է հարկաւոր նապաստակի համար:

Երեխաները վազեցին նրա յետեից:

Տատը սկսեց իր գուլպան գործել. նրա խելքն ու միտքը իւր գործին էր. մէկ-մէկ էլ նա դառնում էր նապաստակին և ասում.

— «Դու քնած ես, սիրուն նապաստակիկ...»

Քնիր, քնիր, Միմին էլ է քնած: Տատն այնքան խօսեց ինքն իրան՝ մինչև որ ինքն էլ սկսեց ննջել... Քնի մէջ պառաւրջանկարձ ձայն լսեց. ուշքի եկաւ և սկսեց նորից գործել իւր գուլպան: Եկողները երեխայքն էին իրանց հօր հետ. նրանց յետեիցն էլ գալիս էր Գրիգորը, գրկին մի խտիտ զանազան խոտ և մի քանի հատ էլ վայրենի մորենու ճիւղեր: Այդ ժամանակը տատը գործում էր: Միմին քնած էր, իսկ նապաստակը չէր երևում:

— Հապա՛ ո՛ւր է նապաստակը, հարցրեց հայրը: — Նա քնած է անկիւնում, պատասխանեց տատը առանց յետ նայելու: Բայց նապաստակը ոչ մի անկիւնում չէր երևում:

— Էս ո՛ւր կորաւ, հարցրեց տատը:

Սարգիսը հասկացաւ, նայեց աթոռի տակ

և իսկոյն աղաղակեց. — Ա՛խ, տատի, տատի, տես նապաստակը քո գլխին ի՞նչ է բերել: Բոլորը շրջապատեցին պառաւին: Վախից խեղճ պառաւը գուլպան վայր ձգեց և անշարժ նստեց և միանգամայն կորցրեց իրան: Վերջապէս նա խօսեց դողդոջուն ձայնով.

— Ի՞նչ է արել, Սարգիս, ասա շուտով, մի տանջեր ինձ:

— Տատի, նա ձեր ամբողջ շորը կրծոտել է:

Պառաւը բարկացաւ:

— Ա՛յ, անպիտան, ո՛հ, ի՞նչ անմիտ կենդանի է... Կերակուրը քթի տակն ունի դրած՝ և շորս է կրծոտում: Սա մի այնպիսի չարու-թիւն է, որի համար հարկաւոր է հէնց հիմիկուանից պատժել սրան:

Բայց մինչ նա Գրիգորի ձեռքի ճիւղերից մի լաւն ընտրում էր՝ առ ժամանակ մոռացուած նապաստակն իրան համար մի նոր զբաղմունք գտաւ. նա հանգիստ կերպով սկսեց կրծել թելի կծիկը. իսկ նրա մօտ ընկած էր արդէն փչացած գուլպան, որի վրայ կարծես մկրատով կտրատուած ծակոտիքներ էին երևում: Տատը զայրացաւ... դալար ճիւղտը ձեռքին մօտեցաւ կենդանուն: Սարգիսը արգէն պատրաստուում էր լաց լինելու: Բայց տատն էլ ոչինչ չկարողացաւ անել. նա

մի քանի անգամ մտրակեց, բայց զուր էր աշխատանքը: Նապաստակը փոխանակ փախչելու՝ ճիպոտը բռնեց, խլեց նրա ձեռքից և յետ թռչելով՝ մի ակնթարթում արդէն կոտորատեց իւր սուր ատամներով և սկսեց ծամել, կարծես թէ ուտելիք էին առել իրան:

Տատը բոլորովին իրան կորցրեց:

— Դոնէ դու օգնէիր, Գրիգոր, մըղկը տալով ասաց պառաւը: Գրիգորը ծոծրակը քորելով և ծիծաղելով՝ մի նոր ճիպոտ ընտրեց, բայց... նապաստակի բախտից Միմին զարթեց, և ամեն բան տալին ու վրայ եղաւ. — նապաստակը ճիպոտը բերանին սենեակում այս ու այն կողմն էր ընկնում. իսկ Միմին բոլոր ոյժով աշխատում էր ճիպոտը խլել նրանից:

Ո՛հ, ի՜նչ յիմարն է, ասում էր տատը. երեխայք, այլ ևս ոտս չեմ դնիլ այստեղ:

Ե.

Սարգիսը նկատեց, որ դայեակն էլ առաջին օրից չսիրեց նապաստակին:

Ինչքան երեխաները խնդրում էլ էին՝ նա նապաստակի սենեակը չէր մտնում: Սար-

գիսը լսեց, որ պառաւը յանդիմանում էր Գրիգորին՝ նապաստակը բերելուն համար: «Ինչո՞ւ բերիր, ինչո՞ւ բերիր»: Բայց նա պատասխանում էր... «դատարկ բաներ ես ասում»: Դայեակը այդ օրը, Սարգիսն պառկեցնելու ժամանակ սկսեց լիղել նրա երեսը, յետոյ երկար ժամանակ նա խաչակնքում էր և երեսը շրջում մի կողմն ու գետնին թքում: Եւ նա բոլորովին չէր ուզում ասել, թէ ինչո՞ւ համար էր այնպէս անում:

Միւսնոյն բանը նա կրկնում էր և յաջորդ օրերը: Սարգիսն այնքան սովորեց այս բանին, որ շատ անգամ ինքն էր լիչեցնում դայեակին. «արդեօք շուտով կսկսես ինձ լիզել»: Երբ Սարգիսն ասում էր. «ախ, դայեակը», «ըքտն սիրում եմ նապաստակին, որովհետեւ նա լաւն է»՝ դայեակը պատասխանում էր. «չաւը լաւ է, բայց Աստուած քեզ պահի»: — «Իսկ դու նրան չե՞ս սիրում, դայեակս»: Դայեակը լռում էր, կամ ասում. «բաւական է, շատախօս, հանիր կօշիկներդ»:

Պէտք է ասած, որ քանի գնում էր՝ նապաստակը այնքան զուարճալի էր դառնում, այնքան աւելի քիչ էր քնում. երեկոները հօ էլ մի ասեր, նրա չարութիւններին վերջ չը կար. վազում էր երեխաների յետևից, ականջ-

ներն ուրրում էր և թռչկոտում... Սարգիսն ամբողջ օրերով խաղում էր նրա հետ... Նապաստակը շատ շուտով ընտելացաւ իւր անուանը. բաւական էր, որ կանչէին «նապաստակ» և նա իսկոյն վազում էր: Սարգսից ոչ պակաս մտերմացաւ նապաստակի հետ նաև Միմին. այժմ արդէն ոչ թէ շունն էր նապաստակի լետեից ընկնում, այլ փոքրիկ կենդանին ինքն էր հետևում շանը ամեն մի քայլափոխում:

Նապաստակն այնպէս ընտելացաւ երեխաներին, որ երբ մենակ էր մնում իւր սենեակում՝ սաստիկ տխրում էր. կրճոտում և թաթերով ծեծում էր դռները՝ մինչև որ նրա մօտ էին մտնում:

Սարգիսը տանում էր նրան ուրիշ սենեակներ, բայց ամեն անգամ անախորժութեանց էր հանդիպում. մի քանի րոպէում նապաստակն արդէն ձանձրացնում էր բոլորին: Փոքրիկ կենդանին շարունակ կրճոտում ու կրճոտում էր բոլոր ձեռքն ընկած բաները:

Մի անգամ Սարգիսն արթնանում է և տեսնում է, որ դուրսը ձիւն է գալիս: Այդ օրը երեխաներին զբօսնելու չթողին: «Արի, նապաստակի համար էլ ձմեռը բերեմ, մտածեց Սարգիսը: Նա իւր սիրելուն տարաւ ման-

կանոց, հաւաքեց թղթերի կտորները, մանր կտրտեց և սկսեց թափել նապաստակի գըլխին: Ինչպէս երևում է՝ նապաստակին այս բանը դուր էր գալիս, որովհետև նա թույլ էր տալիս Սարգսին թափելու իւր վրայ թըղթի կտորները. յանկարծ նա վեր էր թռչում տեղիցը, որով շարժում էր Սարգսի ծիծաղը: Դայեակը փնթփնթաց. — «Չկարծես թէ ես կաւելեմ սենեակը, ո՞նց չէ, իսկի մօտ էլ չեմ գալ. թող տիկինը գայ տեսնէ, թէ նապաստակն ինչպէս է կեղտոտել այստեղ: Այս ինչ պատիժ է, Տէր Աստուած»: Պառաւն սկսեց մէկ-մէկ համարել նապաստակի արած բոլոր չարութիւնները: — «Նայի՛ր, ինչի՛ նման է պատը, իսկ սեղանը: Օ՛հ, ատելի արարած, իմ փոքրիկ սնդուկն էլ է կրճոտել»: Յանկարծ դայեակի միտն ընկան Սարգսի կրկնակոշիկները. «Ո՛ւր են կրկնակոշիկներդ, ո՛ւր են»: Իսկ կրկնակոշիկները Սարգիսը մոռացմամբ նապաստակի սենեակումն էր թողել:

Դայեակը գնում է այնտեղ... և ինչ է տեսնում—կրկնակոշիկներից մնացել էր միայն տակի կաշին, այն էլ զգգգոլած... Դայեակը գլուխը կորցրեց, նա ամբողջ տունը ոտի կանգնեցրեց: Նա գանգատուեց հօրը, տատին. վազեց մանկանոցը, վերցրեց կրճոտած

կաշին ու այնպէս նապաստակի վրայ յարձակուեցաւ, որ խեղճ կենդանին ամբողջ մարմնով դիպաւ պատին և ջարդ ու փշուր եղաւ: Սարգիսը շտապեց նրան ցած տանել:

Նապաստակը հիւանդացաւ:—«Էլ չեմ սիրի դայեակիս», շշնջում էր Սարգիսը արտասուք թափելով և գուրգուրելով իւր բեկամին:

Կենդանին կարծես թէ հասկացաւ, որ իրան խղճում են. մի փոքր հանդարտելուց յետոյ՝ նա սկսեց իւր տաք լեզուով շտապով լիզել Սարգսի փոքրիկ ձեռները: Սարգիսն ուզում էր համբուրել նապաստակին, վերջինս սկսեց լիզել նրա թաց աչտերը, բերանը... և այնպիսի եռանդով, այնպէս շտապով, որ Սարգիսը շուտով գուարթացաւ...

Դժբախտութիւնը կարծես թէ աւելի ևս մօտեցրեց նրանց: Երեսները բախտից՝ նապաստակը հենց միւս օրն առողջացաւ: Մինչև անգամ կրկնակօշիկների մասին բոլորն էլ մտածելն անգամ մոռացել էին. մէկ խօսքով դժբախտութիւնը կարծես թէ անցել էր: Բայց ահա մի նոր ցաւ. դայեակն սկսեց գանգատուել, թէ «նապաստակը անսուրբ կենդանի է. նրան տանը պահելն անկարելի է,

նա մեր դժբախտութեան պատճառ կարող է դառնալ»:

—Թէև, ի հարկէ, տիկին, այդ իմ գործը չէ, բայց ձեր կամքն է, ասում էր նա տատին:

Տատը թէև վիճում էր դայեակի հետ՝ բայց նրա միտքն էլ փոքր ինչ պղտորուեց, և ինքն իրան հանգստացնում էր միայն նրանով, որ նապաստակի սենեակում ոչ ոք չէր ապրում: Բայց այնուամենայնիւ տատը խիստ կերպով արգելեց, որ նապաստակին իրանց կեցած սենեակները չբերեն: Այս բանը Սարգսի համար մեծ վիշտ էր, նա մանաւանդ ձեռքով ժամանակը, երբ իրան շատ հազիւ էին թողնում ներքև գնալու: Թէև Սարգիսը շուտով հաշտուեց դայեակի հետ՝ բայց և այնպէս յաճախ ասում էր նորան. —ամեն բանի համար սիրում եմ քեզ, դայեակս, միայն նապաստակի համար չեմ սիրում:—Մի սիրեր, մի սիրեր, պատասխանում էր դայեակը, միայն թէ առողջ եղիր, Տէր ընդ քեզ:

Զ.

Գարնան սկզբին տատը տխուր նամակ ստացաւ: Խեղճը մի քանի ժամ շարունակ լաց էր լինում, յետոյ երկար ժամանակ խոր-

հրդակցում էր իւր որդու հետ. և յետոյ նրան որդին շտապով պատրաստուեց և ճանապարհ ընկաւ մի ինչ-որ հեռու տեղ: Միւս օրն, առաւօտեան թէյից յետոյ, Սարգիսը ըստ իւր սովորութեան վազեց նապաստակի մօտ, նրա հետ խաղալու: Բայց Սարգիսն չյաջողուեց բաւականաչափ խաղալ իւր սիրելու հետ.— նրան շուտով վերեւ կանչեցին դասերը սովորելու: Նրանից մեծերն արդէն պարապում էին. երեխայքը ցոյց տուին Սարգիսն, թէ ինչ է տուած գրքից արտագրելու... Սարգիսը նստեց: Բայց գործը չէր յաջողում, որովհետեւ գարնանային արեւն առանձին սիւրով և քաղցրութեամբ հրապուրում էր նրան:

Յանկարծ նա սենեակից անյայտացաւ և շուտով կրկին վերադարձաւ, մի ինչ-որ բան ծածկելով հանդերձի տակ: Մեծ երեխաները շարունակում էին եռանդով պարապել: Այս ժամանակ մի ինչ-որ բան ընկաւ նրանց սեղանի վրայ: Բոլորն էլ վեր թռան իրանց տեղերից... և ի՜նչ տեսնեն. նապաստակը նստած էր սեղանի վրայ և կարծես մտածում էր, թէ ինչ բանից սկսի իւր չարութիւնները:

Նա թեթեւ կերպով քաշեց գրչաձալից, շուռ տուեց թանաքամանը և, երբ երեխաներն աղաղակեցին՝ անզգուշութեամբ սեղա-

նից վայր ընկաւ, գիպաւ երկրագնդին, վայր ձգեց և մի ակնթարթում բարձրացաւ գրքերի դարակների վրայ: Այստեղ նա արդէն բոլորովին չափը կորցրեց. գիրք, տետրակ—բոլորը շաղ տուեց:

Հէնց նոյն րոպէին երեխաների մօտ եկաւ տատը, իսկ նրա յետեից դայեակը. .

— Ահա թէ առանց ինձ ինչո՞վ էք զբաղւում, ասաց տատը, շատ լաւ...

Դէ, դայեակ, առ այժմ տար սրան իւր տեղն ու թող երեխաներից ոչ մէկը չհամարձակուի այնտեղ ոտք դնել:

Մի լաւ խփիր, է, դրան, տես թէ ի՜նչ պէս է այդ անպիտանը կրճտում տետրակը... Դէ, տար շուտով, ես դրան տեսնել անգամ չեմ կարող: — Երեխաները մնացել էին սառած... տատն այլ ևս ոչինչ չասաց և դուրս գնաց սենեակից: Սարգիսը չկարողացաւ համբերել վազեց մանկանոցն, ընկաւ իւր անկողնի վրայ, երեսը թաղցրեց բարձի մէջ և սկըսեց լաց լինել: Դայեակը ուզում էր նրան մխիթարել, բայց Սարգիսը չէտ խփեց պառաւին և հեկեկալով բացազանչեց. — Այս բոլորի պատճառը դու ես, դու. տատս առաջ փերում էր նապաստակիս, թողնում էր մեր

սենեակները գալու... Բայց դժու... բոլորը դու
արիր:

Դայեակը նստած էր յանցաւորի նման:

Սարգիսն այնքան լաց եղաւ, մինչև որ
քնեց: Նա զարթեց միայն երեկոյեան գէտ
և տեսաւ որ իւր մահճակալի մօտ նստած է
տատը: Պառաւը ձեռքը դնելով երեխայի ճա-
կատին՝ հարցրեց. — ցաւում է:

— Այո, երկչոտութեամբ պատասխանեց
Սարգիսը:

— Այդ նրանից է, որ դու ինձ չես լսում,
ասաց տատը և դուրս գնաց մանկանոցից:

Դայեակը ներս բերեց ճաշը, բայց Սար-
գիսը չէր ուզում ուտել: Դայեակը չստիպեց
երեխային, նա անձեռոցիկը բացեց, նստեց
Սարգսի մահճակալի մօտ և կարծես թէ մի
բանի էր սպասում: Երկար ժամանակ երկու-
սն էլ լուռ էին: Բայց ահա Սարգիսը յոգ-
ւոց հանեց և հարցրեց. — Ո՞ւր է նստաստակը:

— Իւր սենեակումն է, մանկիկս... Այն-
տեղ Միմիի հետ խաղում է:

— Իսկ դու ինչո՞ւ էիր գնացել նրա մօտ:

— Ի՞նչպէս թէ ինչու. կանաչ խոտ և
կաթ տարայ նրա համար:

Միմիին էլ տարայ նրա մօտ, որ չըտըխ-
րի... Իսկ դու, Սարգսիկս, լաւ կը լինի, որ

մի քիչ սպաս ուտես, հաւատա՛մ, գլխացաւդ
կանցնի:

— Տուր տեսնեմ, համաձայնուէց Սար-
գիսը:

Նա սկսեց ճաշել, իսկ դայեակը կողքին
նստած նրան մխիթարում էր. — Վաղը, Սար-
գիս ջան, դասդ կսովորես, Աստուծով տատիցդ
էլ ներողութիւն կխնդրես, և ապա կեր-
թաս նապաստակիդ մօտ: Իսկ նրան սենեակ
բերելն արգելուած է, պէտք է հնազանդել:
Տատն առանց դրան էլ չփոթուած է... Պէտք
է նրան հանգիստ թողնել, հոգեակս: Նա շատ
նեղանում է սիրելիս, որ հայրիկիցդ նամակ
չկայ...

Շուտով գիշերը վրայ հասաւ:

Երեխաները պառկեցին քնելու. դայեա-
կը պառկեցրեց և Սարգսին: Բայց նրա քու-
նը չէր տանում... Նա պառկած էր աչքերը
փակ և մտածում էր, թէ տատը արդեօք վա-
ղը իրան կներէ թէ ոչ:

Խաղաղ էր ամեն տեղ... Դայեակը ոտքի
մատները վրայ սենեակը մտաւ և սկսեց ա-
ղօթել...

Յետոյ նա Սարգսին խաչակնքեց:

Երեխան բացեց աչքերը և շատ մեղմ
ձայնով կանչեց.

— Դայեակս... կռացիր դէպի ինձ, մօտ,
աւելի մօտ:

— Մի՞թէ քնած չես, քաղցրիկս, ինչ ես
ուզում:

— Սիրելի դայեակս, շշնջաց Սարգիսը,
գնա բեր ինձ մօտ. ուզում եմ հրաժեշտ
տալ:

— Ո՞ւմ բերեմ... Օ՛հ, այդ քննչ հնարեցիր,
լսել անգամ չեմ ուզում: Բայց Սարգիսն ա-
մուր կերպով կախուեց նրա պարանոցից և մի
քանի անգամ համբուրելով ասաց.

— Գոնէ մի ըռպէ, գոնէ մի վայրկեան...
Դայեակը քորքան էլ աշխատում էր չը-
կատարել նրա կամքը՝ բայց չեղաւ, հնա-
զանդուեց:

— Ո՛հ, Սարգիս, ինձ համար պատիժ է
քեզ հետ լինել. բաւական է, գոնեա դադա-
րիր լալուց, ապա թէ ոչ աչքերդ կուռչին:

Դայեակը մեծ զգուշութեամբ ստուերի
պէս անցաւ, մտաւ նախ տատի ննջարանը,
այնտեղ կանգնեց, ականջ դրեց. յետոյ ներ-
քեւ իջաւ սանդուխով և նապաստակը բըռ-
նած վերադարձաւ Սարգսի սենեակը:

— Ա՛ռ, լամառ, մի լաց լինիր...
Իսկ երբ պէտք է քնիս: Օ՛հ, ատելի
կենդանին քեզ բոլորովին կախարդել է...

Իէ՛հ, ուրախացիր, Սարգսիկս. այս ըռ-
պէիս փոստատնից նամակ բերին: Վաղը կու-
րախանայ մեր սիրելի տատիկն էլ, իսկ հիմա
ես նրան չեմ արթնացնի:

Դայեակը նամակը դրեց պահարանի վրայ
և թեք ընկաւ: Իսկ նապաստակը նստեց ե-
րեսայի մահճակալի վրայ. կարծես թէ նա
հէնց այդ էր սպասում. մի ըռպէում նա իւր
համար Սարգսի կողքին սիրուն տեղաւորուեց
և սկսեց իւր բերանը լիզել...

Սարգիսն ուրախութիւնից չէր իմանում
ինչ անի: «Երանի թէ երեսան քնի, մտա-
ծում էր դայեակը. իսկոյն նապաստակը կտա-
նիմ: Բայց Սարգիսը բոլորովին չէր քնում:
Դայեակը սպասեց—սպասեց, և քնեց մեռա-
ծի նման:

Շուտ քուն մտաւ և Սարգիսը և այն-
պէս էլ քնեցին նրանք մինչև առաւօտ: Մի-
այն նապաստակն էր արթուն մնացել: Սար-
գսի վերմակը մի քիչ կրծոտելուց յետոյ նա
ուզեց զբօսնել...

Պէտք է ասել, որ լուսնեակ գիշեր էր,
իսկ այսպիսի գիշերները նապաստակը սիրում
էր խաղալ: Մանկանոցում դէս ու դէն ըն-
կնելուց յետոյ՝ նա անցաւ միւս սենեակները,
հասաւ մինչև տատի գրասենեակը... այնտեղ

նորան աւելի դուր եկաւ. նա պառկեց փափուկ գորգի վրայ:

Ամբողջ գիշերն այնքան չարութիւններ արեց անպիտանը, որ միւս առաւօտը տատը երբ տեսաւ՝ սարսափեց մնաց...

Բայց գլխաւոր դժբախտութիւնն այն էր, որ երբ տատին իմաց տուին, թէ նամակ է ստացուել և դայեակը գնաց բերելու՝ տեսաւ որ նամակը չկայ...

Ո՞ր կորաւ, նապաստակը հօ չէր ուտի: Յետ քաշեցին պահարանը, մանկանոցի խտակի տախտակը բարձրացրին, ամբողջ տունը տակն ու վրայ արին—չկայ որ չկայ... Կարծես գետինն էր մտել: Եւ Սարգսին ոչ ոք միտը չէր բերում, երեսան իրան ձգեց նապաստակի սենեակը: Սենեակի դուռը կրնկի վրայ բաց էր... Սարգիսը կանգ առաւ դրան շեմքում, ձեռքերը միմեանց կցեց, ու մնաց սառած: Նապաստակը չկար...

Ամանի մէջ մի քիչ կաթն էր մնացել, հացի կտորտանքը թափթափած էին. կոտորտուած ու ցեխոտ ծառի ճղնիկները ընկած էին պատուհանի վրայ... Բայց նապաստակը չկար:

Սարգիսը իրան կորցրած վերև բարձրացաւ:

Ամբողջ օրը նա աչքը տնկած դայեակին էր նայում և վախենում էր հարցնել, թէ ո՞ւր է նապաստակը:

Խեղճ դայեակ. առանց դորան էլ նրա աչքերը շատ լալուց կարմրել էին, որովհետեւ տառից բաւական յանգիմանութիւն էր ստացել:

Սարգիսը այնուհետև չէր վստահանում ուրիշների հետ էլ խօսել իւր նապաստակի մասին: Նա գունատ և փոս ընկած աչքերով մէկ անկիւնից միւսն էր գնում և ոչ մի կերպ չէր կարողանում հանգստանալ:

Է.

Երկու գիշեր շարունակ Սարգիսն երազում տեսնում էր նապաստակին, և աւելի էր տխրում՝ երբ որ զարթնում էր և յիշում անցեալ օրուայ դէպքը: Երկրորդ գիշերը նա մինչև անգամ զառանցում էր: Երբ առաւօտը դայեակն սկսեց մաքրել նապաստակի սենեակը՝ Սարգիսը այլ ևս չկարողացաւ իւր դռն արտասուքը զսպել: Տատը նկատեց, որ Սարգիսը նիհարել է և հրամայեց նորան՝ այն օրը չպարապել, այլ գնալ դայեակի հետ զբօսնելու:

Սենեակը հաւաքելուց յետոյ՝ դայեակը տարաւ Սարգսին աչգի. այնտեղից նրանք դուրս եկան և պտտեցին ախոռի չորս կողմը և ապա մտան փոքրիկ սրահը։ Մի փոքրիկ յետ ընկած սրահ էր այս և շատ հազիւ էր պատահում, որ այստեղ մարդ մտնէր. խոտը բարձրացել և ծածկել էր այդ սրահը, որ մի կողմով կպած էր ախոռի պատին, իսկ երեք կողմից պատած էր ամուր և բարձր ցանկապատով. ցանկապատի մօտ նոյնպէս բուսել էին խոտեր և թփեր։ Երեխայքն այս սրահն անուանում էին «դայեակի պարտէզ», որովհետեւ դայեակն երբեմնապէս մարգեր և ծաղկանոց էր շինում այնտեղ։

Երբ դուռը բաց արին ու ներս մտան... Ինչ տեսան. սրահի մէջ տեղը նստած էր նապաստակը։

Սարգիսը վրայ վազեց դայեակին գրկելու... Տեսնում ես, ասաց պառաւը. բայց էլի ասում ես, թէ դայեակը լաւ չէ։

Ահա և այտերդ կարմրեցին, հոգեակս... Իսկ Սարգիսը ուրախութիւնից շշնջում էր.

— Սիրելի դայեակս, ոչ ոքին մի ասեր. թող նապաստակս ամառ և ձմեռ այստեղ մնայ։

— Այդ այդպէս է Սարգսիկս, բայց ահա

թէ ցաւն ինչումն է. անպիտան Միմին եթէ հոտառութեամբ իմանայ՝ ի հարկէ կգայ այստեղ։ Իսկ երբ նրա միջոցով միւսներն էլ իմանան՝ այն ժամանակ ինչ անեմ ես։ Զէ՛ որ տատդ հրամայել էր դուրս ձգել նապաստակը։ Բայց ախար ինչպէս դէն ձգեմ։ Մի՛ թէ ես չեմ տեսնում, թէ որքան սիրում ես սրան։ Մտածեցի, մտածեցի և վերջն այստեղ բերի։— Այ՛ դու չար, խորամանկ շնիկ. լըսում ես, արդէն դուռը ճանկաւում է։ Դայեակը շտապեց Միմին ներս թողնել, բայց նապաստակն ու շուներ դեռ նոր էին սկսել խաղալ՝ որ դայեակն ասաց.— դէհ, Սարգսիկըս, գնանք շուտով, քանի որ տանը ոչինչ չէ իմացել։

Երեկոյեան հայրը քաղաքից եկաւ տուն, ուրախ և զուարթ... Նա առաջին անգամ դիմեց տատին հետեւեալ խօսքերով. «Հանգարտուիր—բոլորը յաջող անցաւ»։ Նա սաստիկ ծիծաղում էր՝ երբ նորան պատմում էին նապաստակի արած ամեն մի չարութիւնը, և շատ ուրախացաւ, որ նամակը տատի ձեռքը չէ ընկել։

— Ես արդէն փոշմանել էի, որ այն նամակը ձեզ ուղարկեցի. նա ձեզ իզուր տեղը

պիտի տխրեցնէր: Եւ ինչո՞ւ դուրս արիք խեղճ նապաստակին...

— Ի՞նչ է, Սարգիս, ցաւո՞ւմ ես նապաստակի համար:

Սարգիսը լսելով հօր հարցը՝ մինչև տականջները կարմրեց: Դայեակը տիկնոջը խոստովանեց իր յանցանքը և բոլոր գաղտնիքը բացեց...

Երեխաները վազեցին նապաստակի յետեւից և բերին տատի մօտ: Նապաստակը սկսեց լիզել նրա ձեռքը, կարծես ներողութիւն էր խնդրում: Տատը քաղցրութեամբ նայեց նապաստակին և ասաց.

— Ա՛յ դու խաբեբայ. նայիր որ այլևս չարութիւն չանես, ապա թէ ոչ այսուհետև չեմ ների: Բայց այնուամենայնիւ թող սա մնայ դայեակի պարտիզում, — այնտեղ աւելի հանգիստ կ'լինի: Նապաստակն իւր նոր բնակարանում առաջուանից վատ չէր ապրում. բայց նա օրէցօր սկսեց աւելի և աւելի վարենանալ, մի շաբաթից յետոյ մարդկանց պատահելիս նա դէպի թփերն էր վազում: Երբեմն թագնւում էր խոտերի մէջ, այնպէս որ դժուարութեամբ էին նրան գտնում. մինչև անգամ Միմիկն էլ էր փախչում:

Յետոյ սկսեց տխրել. քիչ էր ուտում, անհանգիստ էր...

Մի անգամ Սարգիսը եկաւ պարտէզ և չգտաւ նապաստակին:

— Դայեակս, դայեակս, կանչեց նա, շուտ արի, նապաստակը կորել է:

— Բաւական է, Սարգիս, նա ո՞ւր պիտի գնայ:

— Գնացել է, գնացել է... Նայիր, դայեակս, ցանկապատի տակը փորուած է... Հիմա ես ի՞նչ անեմ, դայեակս: Սարգիսը լալիս էր անմխիթար:

— Ախար հասկացիր, դայեակս, նապաստակը կ'կորչի. Գրիգորը հէնց այսօր նրան կսպանէ... Ի՞նչ ոչինչ չես հասկանում, դայեակ:

— Ե՛հ, Սարգիս, ի՞նչ ես ինձ վրայ գոռում, ես ի՞նչ մեղաւոր եմ: Մի վախեր, գարնանը ոչ ոք նապաստակ չէ սպանում:

— Իսկ եթէ Գրիգորը աշնանը նրան սպանի:

— Ի՞նչպէս կ'համարձակի, եթէ նորան պատուիրեն, որ նապաստակ չսպանէ: — Եկ ինձ մօտ սիրելիս, աչքերդ սրբեմ: Սարգիսը շարունակում էր հեկեկալ և ասում էր. — Ես հայրիկիցս կ'խնդրեմ, որ Գրիգորը չհամարձակի նապաստակ սպանել:

—Ահա այդ հասկանալի է, խնդրենք...
Դեռ տես, թե ազատութեան մէջ նա ինչ-
պէս կգիրանայ:

Այնպէս չէ՞ դայեակս, որ իմ նապաստա-
կին ոչ ոք չի բռնի:

—Ո՞նց կբռնեն. յիշում ես ինչպէս
էինք պարտիզում նրա յետեից վազելով յոգ-
նում... Սպասիր, Սարգսիկս, ես քեզ նստեցնեմ
ցանկապատի վրայ, ահա այսպէս... Հիմա
ձայն տուր,—բարձր կանչիր. «գնաս բարեաւ,
նապաստակս. իսկ եթէ բանդ վատ գնայ՝
յետ դարձիր»:

—«Գնաս բարեաւ, նապաստակս, աղա-
ղակում էր Սարգիսը արտասուքն աչքերին.
եկ, եկ...

Բայց նապաստակը չվերադարձաւ: Երկու
օրից յետոյ երեսնաները զբօսանքի ժամանակ
Գրիգորի մօտ գնացին և պատմեցին նապաս-
տակի փախչելը:

—Հասկացայ, ասաց պահապանը. իսկ
ես մտածելով հոգեհոտ եղայ, թե արդեօք
սա ինչ նապաստակ է, որ սովորել է ինձ
մօտ գալ, կարծես կատու լինի: Գրիգորը խոս-
տացաւ նորան ձեռք չտալ:

Ը.

Եկաւ ամպոտ աշունքը: Մեր նապաս-
տակը սկսեց վազել դաշտումը. բայց ցեխն
այնպէս է կաշում նրա թաթերին, որ խեղճը
հազիւ է կարողանում ոտները շարժել. ան-
տառն է մտնում՝ դարձեալ հանգստութիւն
չէ գտնում. քամին փչում է, տերեւները
թափւում են, ձայներ են լսում—սարսա-
փում է նապաստակը: Այս բաւական չէ. նրա
չար բախտիցը մազերն էլ թափուել են:

Ինքը ձիւնի պէս սալիտակ, իսկ հողը սև,
հըր կարող էր ծածկուել:

Նապաստակը միմիայն ծածկւում է ճա-
հիճների կոշտ ցեխերի մէջ:

Մէկ անգամ լաւ օր արեց. թէև ամպ
էր՝ բայց անձրև չկար ու տաք օր էր: Զանձ-
րացաւ նապաստակը կոշտ ցեխերի մէջ նստե-
լուց և գնաց անտառը զբօսնելու: Կուշտ
թուչկոտելուց յետոյ նա նստեց հանգստանա-
լու: Օրը հրաշալի էր. նա նստել է և լսում
է շատ հեռուից շների հաջոցը:

Ականջները խլշեցրեց նապաստակը, բայց
ոչ ոք չերևաց: Յանկարծ մի ինչ-որ չխկոց
լսուեց. աղմուկ, աղաղակ բարձրացաւ ամեն

կողմից. շների հաջոցից նրա ականջները խըշխըշում էին...

Նապաստակը տեսնում է, որ մի զոյգ նապաստակ շտապով փախչում են... Նրա մազերը ցից-ցից կանգնեցին, երբ նայեց նրանց վրայ. այն աստիճան վախեցած տեսաւ նրանց, որ համարեա նապաստակի տեսք չունէին, նրանց աչքերը դուրս թափածի նման էին: Նապաստակը կանչում է նրանց. բայց նրանք չլսեցին, թէև մօտովն անցան...

Նա էլ նրանց յետևից ընկաւ... երբ նրանք կանգ առան մի քիչ ազատ շնչելու՝ նապաստակը հարցրեց նրանց՝ Ի՞նչ տեսաք:

— Շներ, շներ... ձիանք, իսկ ձիանց վրայ չենք իմանում ովքեր էին: Մէկ էլ էն տեսանք, որ երկու աղուէս նրանց առաջին փախչում են ահ ու դողով: Իսկ աղուէսների ետևից գալիս է գայլը, վախից ատամն ատամին չէ կարողանում զիպցնել... Նապաստակները նրանից են փախչում, բայց նա մինչև անգամ էլ նրանց վրայ չնայեց. անցաւ նապաստակների մօտով, յետ նայեց, շունչ քաշեց և առաջ վազեց արագութեամբ:

Յանկարծ նայում է նապաստակը... և ամբողջ մարմնով դողում... Ահա երևաց մի

շան ռեխ, յետոյ միւսը, յետոյ էլի, էլի... ահագին քանակութեամբ:

Նապաստակները նետի արագութեամբ դուրս վազեցին անտառից. փոքր առ փոքր անտառը ցանցառացաւ, երևացին թփերը: Իսկ թփերից դուրս վազելը սարսափելի կլինի, որովհետև տարածւում էր լայն և ընդարձակ դաշտը, այնպէս որ եթէ մօկն էլ վազէր՝ կերևար... դրացի անտառն էլ մօտիկ չէ: Թշուառներն ուզեցին թագնուել թփերի մէջ. բայց մի ինչ-որ բան վախեցրեց նրանց... Եւ դուրս փախան նրանք դաշտը... Մեր փոքրիկ նապաստակն այնպէս էր փախչում, որ չէր հասկանում, թէ ինչէր կատարւում նրա շուրջը: Նա չէր էլ վազում, այլ ոստոստում էր թռչունի պէս, առանց գետնին զիպչելու...

Բարակների մի ամբողջ խումբ վազում էր ուղղակի նրա վրայ. ահա արդէն մի շուն բոլորի առաջը կտրեց... բայց անտառը հեռու չէ... Մի բոպէ ևս՝ և նապաստակն ազատուած է...

Նա ամբողջապէս կծկուեց և որչափ ոյժ ունէր՝ մի ոստիւն արաւ և մի կողմը նետուեց: Շունը այդ չէր սպասում և շատ ա-

ուջ մղուեց. իսկ միւս շները ընկան մի ուրիշի վրայ:

Նապաստակը միմիայն լսում էր, թէ Բնչալիսի ահռելի ձայներով սկսուեց կռիւը: Նա կարողացաւ հասնել մինչև սարի զառիվայրը, այնտեղ սայթաքուեց և քարի պէս գլխիվայր ներքև գլորուեց...

«Ահա և մահս, մտածեց փոքրիկ կենդանին:

Նրա աչքերը մթնեցին և շուրջն ամեն բան պտտւում էր...

Նա ուշքը կորցրեց... Բայց ահա կարծես թէ մէկը հրեց նրան: Նապաստակը բացեց աչքերը... և ինքան ուրախացաւ նա՝ երբ տեսաւ որ ընկած է անտառի մէջ, ձորում, հէնց առուակի մօտ... Ոչ հաջոյ, ոչ մի աղաղակ չէ լսւում. միայն թրուչուններն են, որ ուրախ-ուրախ ծլվլում են ծառերի վերայ:

Հա, նշանակում է գեռ էլի կապրենք, գլխի ընկաւ նապաստակը և տեղից վեր թռուաւ՝ կարծես թէ ոչինչ չէր պատահել:

Վ Ե Ր Զ

ԹԻՓԼԻՍԻ ՀԱՅՈՅ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնում 1880 թուին

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՆԻ ԱՆՎԱՄՆԵՐ ԻՍԿԱԿԱՆ,
ՄՇՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

Ի ս կ ա կ ա ն ա ն դ ա մ ը վճարում է տա-
րեկան 6 ռուբլի

և ստանում է գրքեր 5 ռուբլու:
Մ շ տ ա կ ա ն ա ն դ ա մ ը վճարում է
միանուագ ոչ պակաս քան 100
րուբլի և ստանում է գրքեր տա-
րեկան 5 ռուբլու:

Ա շ խ ա տ ա կ ի ց ա ն դ ա մ ը օգնում է
Ընկերութեանը— 1) գտնելով անդամներ և 2)
վաճառելով Ընկերութեան հրատարակութիւն-
ները:

Օտարաքաղաքացի անդամներին Վարչու-
թիւնը ուղարկում է գրքեր Ընկերութեան
ծախքով:

Ընկերութեան անդամ գրուած են՝ Ընկերութեան գրասենեակում (Барятинская улица, д. Гедевановой, контора Общества изданія армянскихъ книгъ) և աշխատակից անդամների մօտ՝ Թիֆլիսում և գաւառներում:

Ընկերութեան հրատարակութիւնները վաճառում են Թիֆլիսում՝

Ընկերութեան գրասենեակում, և գրավաճառանոցներում:

Իսկ գաւառներում՝ աշխատակից անդամների մօտ:

Գրավաճառանոցներին զեղջ 25⁰/₀, ճանապարհածախսը գնողների վրայ, և 20⁰/₀, ճանապարհածախսը Ընկերութեան վրայ:

Կանխիկ կամ վերադիր վճարով գնողներին զեղջ 30⁰/₀, ճանապարհածախսը գնողների վրայ:

Ուսումնարաններին, գիւղական և էթանագին գրադարաններին զեղջ 30⁰/₀, ճանապարհածախսը գնողների վրայ:

33	Լինհարդ և Գերարուդ, Պետալոցցի	— 25
34	Յաւելուած ի գիրս պատմութ. Ասողկան.	— 20
35	Նաւի փոքրաւորը, Մ. Ռոզենհ., թ. Ի. Յ.	— 15
36	Ուռնոց Յովսէփ, Ն. Սպիրի, թարգմ. Ի. Յ.	— 15
37	Մեծապատիւ մուրացկանները, (սպառ.) Յ. Պ.	— 40
38	Ազգային ջոշեր, (սպառ.) Յ. Պարոնեանի	1 —
39	Բը-ա-բա, Է. Սթէշկօի	— 15
40	Շնիկ, (սպառ.) Կուրիկովայի, թ. շր. Ա. Ս.	— 5
41	Շչեգրինի երեք զրոյցներ	— 10
42	Տարասկոնցի Տարտարէն, Դօդէի, թ. ըթ. Թ. Զ.	— 40
43	Օրլէանի կոյսը, Օստրոգորսկու, թ. Յ. Խ.	— 25
44	Յ. Արարատեանի կեանքը, թ. Պ. Պ.	— 75
45	Դադախարական քահանայ, Պօտապենկօի.	— 75
46	Ընտանիքի յոյսը, Անենսկայա, թ. օր. Մ. Տ.-Յ.	— 10
47	Հոսոսի ձեռատետրը, Յ. Պարոնեանի	1 —
48	Քիմիա, Բօսկօի, թարգմ. Ա. Մէլք-Ալլահով.	— 40
49	Շչեգրինի երեք վէպիկ, թարգմ. Մ. Դ.	— 15
50	Սասմայ ծուեր, Գարեգին սարկաւազի	— 50
51	Ջաւախքի բուրմունք, Ն. Լալայեանի	— 25
52	Դաստիարակութիւն, թարգմ. Մ. Դ.	1 —
53	Մըռուան, Ի. Շմիդտ, թ. Ա. Քալանթարի	— 20
54	Խան-Միրան, Սէյլանի	— 20
55	Տարաս-Բուլբա, Ն. Դօդօլի, թարգմ. Մ. Ա.	— 40
56	Փշրանքներ, Գ. սարկ. Յովսէփեանի	— 50
57	Նրկու բոյր, Դ. Աղա եանի	— 25
58	Դրախտի ընտանիք, (սպ.) դ. տ., Խրիմ. Հայ.	— 60
59	Սիրաքի Սամուէլ, (սպառ.) դ. տ., Խրիմ. Հայ.	— 50
60	Փորձանքների բժշկարան, Բրօքերի, թ. Օ.	— 20
61	Մակբէթ, Շէկսպիրի, թարգմ. Ս. Մալխ.	— 50
62	Պաստեօր, Ս. Բալադեանի և Ա. Քալանթարի.	— 20
63	Խօլերա, բժ. վ. Արծրունու	— 5
64	Խաղաղի տղայ, Ս. Քամալեանի	— 40
65	Հանրամատչ. բնախօսութ., վ. Լունկեվիչի.	1 —
66	Փարաւոնի աղջիկը, Էբէրսի, թարգմ. Գ. Շ.	— 80
67	Խուն-Խոր, Յ. Դազարեանի	— 60
68	Էլզուճա, թարգմ. Տ. Փերումեանի	— 45
69	Զորբորդ մոգը, վան-Դէյկի	— 5
70	Դրախտի ընտանիք, դ. տալ., Խրիմեան Հայրիկի,	— 50
71	Սիրաք և Սամուէլ, դ. տալ., Խրիմեան Հայրիկի,	— 50
72	Զրոյցներ հողի մասին, Ս. Բալադեանի	— 15

73 Աստղաբաշխութիւն, Ֆլամմար, թ. Տ. Յ.	1	—
74 Մանուկների հոգատարութիւնը, Պօկրօվսկու	20	—
75 Մուկուշի հաւելիք, Պ. Նեգլանօվի, թ. Գ. Ա.	15	—
76 Նրկու հէքեաթ, Կարմէն Սըլվայի, թ. Ս. Մ.	10	—
77 Կովկասի գերին, Լ. Տօլստօյի, թ. Պ. Պ.	20	—
78 Անճառնի բաղիկը, Անդերսէնի, թ. Ղ. Ա.	5	—
79 Վէպիկներ, Շիրվանզադէի	40	—
80 Դարսիներդ, Ս. Բալադեանի	40	—
81 Պետրոս Դուրեան, Արշակ Զօպանեանի	50	—
82 Շիրիօնի կալանաւորը, Մօր. Հարսոմ, թ. Վ. Գ.	60	—
83 Հաժէտ, Շէկապիլի, թ. անգ. Յով. խան Մ.	75	—
84 Քննական պատմ. Հայոց, մասն Ա.	1	—
85 Նոյն, . . . մասն Բ.	1	—
86 Նոյն, . . . մասն Գ.	1	—
87 Նոյն, . . . մասն Դ.	1	—
88 Պատմութ. Հայոց, Բ. տպ., Ս. Պալասանեանի	1	50
89 Հնութիւնք Ակնայ, Յ. Ճանիկեանի	2	—
90 Ուրբէնօսցի մանուկը, Ույդալի	10	—
91 Կօչկակարը երաժիշտ, Տիւտչեվի	5	—
92 Խնձորենիների երկրում, Ույդալի	10	—
93 Նրկու եղբայր, տիկ. Մօնգօմերիի	60	—
94 Մեծապ. մուրաց., գ. տպ. Յ. Պարոնեանի	40	—
95 Նախագիտելիք բուսաբանութեան, Ա. Բիշմ.	80	—
96 Հաղարից մէկը, Ն. Մամիկոնեանի	60	—
97 Ինչպէս կուգէք, Շէկապիլի, թ. Յ. խան Մ.	50	—
98 Դպրոցական առողջապահ., Բժ. Վ. Արծ.	50	—
99 Կեղեքիչ, Նեմիրովիչ-Դանչէնկօի	10	—
100 Դռուղ արմաւենին,	5	—
101 Դռուղ Ազգէն,	5	—
102 Ճանապարհորդ գորտը,	3	—
103 Մանկական լստօ, պատկերներով,	1	20
104 Գետնափորի երեխաները, Կօրօլենկօի	15	—
105 Վրէժ, Գիւլի դը-Մօպասանի	5	—
106 Ակամայ մարդասպան, Կօրօլենկօի,	15	—
107 Մուֆու, Ույդալի	10	—
108 Անբերայթ հողագործ	7	—
109 Նաղաստակ, Սըվիլիկու	7	—

165

1929000

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL 0006261

